

Anabole steroïden en orale anticoagulantia

PROF. DR. E. A. LOELIGER, TE LEIDEN

Naar aanleiding van een recent artikel van DOLMANS (1977) heeft de firma Organon B.V., één van de producenten van nandrolon (Anadur, Deca-Durabolin, Durabolin, Keratyl, e.a.) mij benaderd met het verzoek om meer helderheid te scheppen ten aanzien van een mogelijke interactie tussen dit anabole steroïd en orale anticoagulantia. Dit te meer omdat ik in het in 1973 verschenen overzicht over „De invloed van pharmaca op de behandeling met orale antistollingsmiddelen”, metandiënon (= methandrostenolon USAN; Dianabol), dat wel zou interfereren, abusievelijk heb versleten voor Durabolin. Bij nazien van de literatuur blijkt dat er tot op heden geen vergelijkend prospectief onderzoek is gedaan over een mogelijke interactie tussen nandrolon en orale anticoagulantia. Maar de praktijkervaring van trombosediensten doet vermoeden dat er geen sprake kan zijn van een belangrijke interactie. Ten aanzien van metandiënon is er naar mijn weten slechts één gecontroleerd onderzoek gepubliceerd dat een klinisch belangrijke interactie zeer waarschijnlijk maakt (PYORÄLÄ en KEKKI 1963). De dosis van het anticoagulans moet na toevoeging van metandiënon met ca. 30% worden verlaagd wil men een optimaal antistollingseffect handhaven. Een soortgelijke interactie geldt vermoedelijk ook voor oxymetholon (Androyd,

Anadrol, Anadroyd, Anapolon e.a.) (LONGRIDGE e.a. 1971; ROBINSON e.a. 1971) en het in de Verenigde Staten destijds gebruikte norethandrolon (Nilevar) bleek eveneens aanzienlijk te interfereren (SCHROGIE en SOLOMON 1967).

Overigens is door DOLMANS e.a. niet alleen nandrolon onterecht in de rubriek van geneesmiddelen die sterk interfereren geplaatst. Ook indometacine, ibuprofen, chloralhydraat, aminofenazon en novaminsulfon horen in deze groep niet thuis.

LITERATUUR

- DOLMANS, J. M. E. V. e.a. (1977) *Pharm. Weekbl.* 112, 614.
LOELIGER, E. A. (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 1396.
LONGRIDGE, R. G. M., P. M. GILLAM en G. M. BARTON (1971) *Lancet II*, 90.
PYORÄLÄ, K. en M. KEKKI (1963) *Scand. J. clin. Lab. Invest.* 15, 367.
ROBINSON, B. H. B., J. B. HAWKINS, J. E. ELLIS e.a. (1971) *Lancet I*, 1356.
SCHROGIE, J. J. en H. M. SOLOMON (1967) *Clin. Pharmacol. Ther.* 8, 70.

Oktober 1977

BOEKAANKONDIGINGEN

C. VAN DORP, *Luisteren naar patiënten*. Een analyse van het medisch interview. De Tijdstroom, Lochem, 1977.

Dit boek is een handelsuitgave van de dissertatie bij prof. dr. A. D. DE GROOT te Leiden. Het bevat een systematische bespreking van de onderzoekfunctie van de arts, vooral vanuit de methodologische hoek gezien.

Na de bespreking van de probleemstelling volgt een tweede deel over de interviewvaardigheden. Er worden 70 interviewtechnieken omschreven op grond van literatuuronderzoek. Het eigenlijke onderzoek vormt het derde deel: „De ontwikkeling van meetinstrumenten”. De schrijver werkt met rollenspellen tussen arts en een geprogrammeerde — dus niet echte — patiënt, waarbij het interviewgedrag met verschillende beoordelingsschalen wordt vastgelegd. Deze verschillende meetinstrumenten worden onderzocht op hun betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid voor verscheidene doeleinden. In het vierde deel worden de resultaten besproken van toepassing op artsen en medische studenten. In het

algemeen bleek het interviewgedrag weinig samenhang te vertonen met de persoonlijke kenmerken van de arts. Van belang lijkt mij de conclusie — die niemand zal verbazen — „dat dokters, ongeacht hun persoonlijke achtergrond, de neiging hebben hun benadering tijdens het interview aan te passen aan speciale kenmerken van de patiënt”. Deel vijf bevat de conclusies en de samenvatting. Bij de verschillende strategieën worden factoren als tevredenheid en het vertrouwen van de patiënt verschillend benaderd.

Het boek is geen eenvoudige of gemakkelijke lectuur voor artsen en draagt sterk het stempel van de methodologie, zoals deze door de promotor is ontwikkeld. Men dient een bepaalde basiskennis van de leer der statistiek te bezitten om dit boek geheel te kunnen begrijpen. Ik aarzel niet om dit boek als onmisbaar te bestempelen voor hen, die zich actief bezighouden met gesprekstechnieken bij een medische interview.

H. MUSAPH